

Оқу процесін ұйымдастыру формалары

«Форма» түсінігі

Латын сөзі «форма» тысқы бейне, сырттай көрініс, қандай да нәрсенің құрылымы дегенді аңдатады.

Оқуға байланысты форма екі мағынада қолданылады:

- 1) оқу формасы;
- 2) оқу-ұйымдастыру формасы.

Оқу формалары

- Жеке-дара
- Топтық
- Толық сыныптық
- Ұжымдық
- Жұптастық
- Дәрісханалық
- Дәрісханадан тыс сыныптық
- Сыныптан тыс
- Мектептік
- Мектептен тыс

Оқу процесін ұйымдастыру формалары

- Сабақ (дәстүрлі түсінімде)
- Дәрісбаян
- Семинар
- Конференция
- Зертхана-практикалық дәріс
- Практикум
- Факультатив
- Оқу саяхаты
- Курстық жоба
- Дипломдық жоба
- Өндірістік практика
- Өзіндік үй жұмысы
- Кеңес
- Емтихан
- Сынақ
- Пән үйірмесі
- Шеберхана
- Студия
- Ғылыми қоғам
- Олимпиада, конкурс

Жеке-дара оқу формасы

Мұғалімнің бір оқушымен педагогикалық қатынасқа келуінен құралады.

Жеке-дара өтілетін дәріс түрлері: репетиторлық , тьюторлық, менторлық, гувернерлық, отбасылық оқу, өзіндік оқу.

Жеке-дара оқу формасы

Репетиторлық оқушыны емтихан және сынақ тапсыруға дайындаумен байланысты.

Тьютор-оқушыға ғылыми жетекшілік жасап, оны конференцияларға, ғылыми іс-шараларға дайындайды.

Ментор –оқушы кеңесшісі, оқылып жатқан пән мазмұнына даралық сипат береді, тапсырмалар орындауға жәрдемдеседі, тұрмысқа бейімделуге көмек көрсетеді.

Оқудың ұжымдық формасы

Оқушылар әрқилы мүдде- мақсатқа орайласқан топтарда оқиды, тәрбиеленеді.

Ұжымды-топтық сабақ түрлері өз ішіне дәрісбаян, семинар, конференция, олимпиада, оқу саяхаттары және іскерлік ойындарды қамтиды.

Даралықты-ұжымды дәрістер-пән, тақырып жұмыстарына толық шомдыру (погружение), шығармашылдық апталары, ғылыми апталар, жоба (курстық, диплом) жұмыстары.

Дидактикалық мақсаттарға байланысты сабақ типтері

- ❖ Жаңа білім материалын хабарлау
- ❖ Білімді бекіту
- ❖ Ептіліктер мен дағдыларды қалыптастырып, бекіту
- ❖ Қорытындылау
- ❖ Білім, ептілік және дағдыларды тексеру (бақылау) сабағы.

Дәрісбаян

Дәріс - басынан ақырына дейін оқытушы жаңа оқу материалын баяндап, ұсынады, ал оқушылар сол материалды белсенділікпен қабылдайды. Дәрісбаян оқу ақпаратын ұсынудың ең тиімді тәсіл жолы, себебі оқу материалы қисыны нақтыланған формада шоғырландырылып беріледі

Дәріс бірліктерінің басымдылығын негізге алған арнайы сабақ типтері

- ❖ Жаңа материалды игеру
- ❖ Бекіту
- ❖ Қайталау
- ❖ Білімді бақылау, тексеру.

Оқу дәрістерін өткізу тәсілі бойынша сабақ типтері

- ❖ Оқу саяхаттары
- ❖ Кино-теле-сабақтар
- ❖ Өзіндік жұмыс сабақтары және т.б.

Дәрісбаян түрлері

- **ақпараттық дәрісбаян** – түсіндірме-көрнекілік әдіспен өткізілетін дәстүрлі, ежелден келе жатқан оқу түрі;
- **проблемді дәрісбаян**- оқу материалының ұсынылуы шешімі қажет болған сұрақтар, мәселе-міндеттер, жағдай-ситуациялар қолданумен өтілетін оқу формасы. Таным процесі-ғылыми ізденіс, диалог, талдау, әрқилы көзқарастарды салыстыру және т.б. жолдармен орындалатын оқу шарты;
- **көрнекілі (визуалды) дәрісбаян** – оқу материалын техникалық оқу құралдарын, аудио, теледидар қолдану арқылы, түсіндірме бере отырып, оқыту жүйесі;
- **бинарлы дәрісбаян (диалогты дәрісбаян)** – оқу материалын екі оқытушының - бірі ғалым, екіншісі – практик немесе екі ғылыми бағыт өкілдерінің сұхбаты негізінде жеткізу формасы;
- **шатастыру дәрісбаяны (лекция провокация)** – мұндай дәрістер алдын ала жоспарланған қателіктермен беріледі. Мұндағы мақсат –оқушылар ынтасына дем беріп, ұсынылып жатқан материалға бақылау қоюға және көзделген олқылықтарды байқауға үйрету

Дәрісбаян құрылымы

- **Кіріспе бөлімде** тақырып нақтыланады, жоспар мен міндеттер таныстырылады, негізгі және қосымша әдебиеттер көрсетіледі, өтілген материалдармен байланыстар түзіледі, тақырыптың теориялық және практикалық маңызы сипатталады.
- **Негізгі бөлімде** проблема мазмұны ашылып, өзекті идеялар мен ұстанымдар нақтыланады, олар арасындағы байланыстар, қатынастар көрсетіліп, құбылыстар талданады, қалыптасқан тәжірибе мен ғылыми зерттеулерге баға беріледі, даму болашағы жөнінде жол - жоба анықталады.
- **Қорытынды бөлім** қызметтерінің мәні – мазмұн нақтылы үйретіліп, негізгі теориялық көзқарастар қысқаша қайталанып, жалпыланады, қорытынды ой-сөз жүйесіне келтіріліп, сұрақтарға жауаптар беріледі.

Семинар

Меңгеріліп жатқан мәселелер, баяндамалар мен рефераттарды ұжымдық талқылау формасында өтетін оқу дәрісі.

Семинарлардың басқа сабақтардан өзгешелігі - оқушылардың оқу-танымдық іс-әрекеттері көбіне олардың өзіндік жұмыстары негізінде ұйымдастырылады. Семинар желісінде тұңғыш дерек көздерінен, құжаттардан, қосымша әдебиеттерден, оқудан тыс ізденістер барысында алынған оқушылардың білімдері тереңдетіледі, жүйеге келтіріледі және бақыланады; дүниетанымдық бағыт-

Семинар түрлері

- **семинар-сұхбат** - оқытушының қысқа кіріс сөзі және қорытындылауымен жоспарға сәйкес кең әрі ашық сұхбат-әңгімелесу формасы.
- **семинар-сөз-жарыс** - қандай да бір проблеманың шешілу жолдарын айқындау мақсатындағы ұжымдық талқыға арналады

Факультатив сабақтар

Оқу пәндерін оқушылардың өз таңдауы және қызығуларына орай тереңдете оқуына арналып, шәкірттердің ғылыми-теориялық білімдері мен практикалық ептіліктерін дамытуды көздейді. Білім беру міндеттеріне сәйкес факультатив түрлері келесідей:

- негізгі оқу пәндерін тереңдете игеру;
- қосымша пәндерді (логика, риторика, шет ел тілдері және т.б.) меңгеру;
- мамандық (стенография, компьютерлі, бағдарлама түзу) алуға байланысты қосымша пәндерді өту;

Факультатив түрлері

- негізгі оқу пәндерін тереңдете игеру
- қосымша пәндерді (логика, риторика, шет ел тілдері және т.б.) меңгеру
- мамандық (стенография, компьютерлі, бағдарлама түзу) алуға байланысты қосымша пәндерді өту;

Оқу саяхаттары

Әрқилы нысандар мен қоршаған дүние құбылыстарын оқушылардың тікелей бақылау және зерттеуіне арналып, өндіріс, мұражай, көрме, табиғат аясы жағдайларында жүргізілетін оқу ұйымдастыру формасы.

Курстық (жоба) жұмыс

Оқу ұйымдастыру формасы ретінде жоғары мектеп жүйесінде оқу пәнін игерудің қорытынды кезеңінде пайдаланылады. Ол меңгерілген бөлімдерді болашақ мамандардың іс-әрекет аймағымен байланысқан өндіріс-техникалық не басқа міндет, мәселелерін шешуде пайдалану мүмкіндігін ашады. Курстық жұмыс барысында студенттер техникалық, технологиялық және математикалық проблемаларды шешеді.

Дипломдық жоба

Білім беру мекемесіндегі бүкіл оқу процесінің аяқталу кезеңінде қолданылатын оқу ұйымдастыру формасы. Бітіруші түлек ғылыми-теориялық, өндірістік-экономикалық маңызы бар тақырыпта диплом жобасын түзеді не дипломдық жұмыс жазады және қорғайды, соның негізінде Мемлекеттік біліктілік комиссиясы студентке мамандық біліктілігі лауазымын беру жөнінде шешім қабылдайды.

Өндірістік практика

Дидактикалық мақсаттары - кәсіби ептіліктер мен дағдылар қалыптастыру, сонымен бірге шынайы болмыста қолдану арқылы игерілген білімдерді кеңіту, бекіту, қорытындылау және жүйелеу.

Өндірістік практиканың құрылымы практикалық оқу мазмұнына байланысты айқындалып, нәтижеде ол маманның кәсіби іс-әрекетке болған біртұтас дайындығын, яғни нақты маманның өз біліктілігінің сипаттамасына сәйкес кәсіби қызмет лауазымдарын атқаруға дайын болуын қамтамасыз етуі шарт

Кеңес

Оқу формасы ретінде оқушыға жетімсіз игерілген не тіпті игерілмеген оқу материалы бойынша жәрдем көрсету мақсатында ұйымдастырылады. Пәнді тереңдей меңгеруге қызығу білдірген оқушыларға өз алдына кеңес өткізіледі. Кеңестерде оқушылар емтихан және сынақтарда қойылатын талаптармен таныстырылады.

Емтихан

Оқушылар білімін жүйелестіру, анықтау және бақылау мақсатында ұйымдастырылатын оқу формасы.

Емтихан өткізудің формалары: емтихан билеттеріндегі сұрақтарға жауап беру, шығармашылық жұмыс орындау, жарыстарға қатысу, зерттеу нәтижелерін қорғау, тест сынақтары және т.б. – қолданылады.

Конкурс және олимпиадалар

Оқушылардың білім игеру жолындағы белсенді қызметтеріне дем беріп, оларды өрістете түседі, шығармашылық қабілеттерін арттырады, бәсеке, жарыс жеңісіне ынталандырады. Конкурстар мен олимпиадалар әрқилы деңгейде: мектеп, аймақтық, республикалық, халықаралық - өткізіледі.

**Назарларыңызға
рахмет!!!**